

Η φωτιά μας αφορά όλους

Σκοπός της ομάδας μας ήταν να διερευνήσει κατά πόσο οι μαθητές/μαθήτριες του σχολείου μας είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι, ενημερωμένοι και ενεργοποιημένοι ως πολίτες της Ε.Ε για το θέμα των πυρκαγιών στην επαρχία μας τη Λεμεσό.

Πυρκαγιές ...ένας πύρινος όλεθρος

Οι δασικές πυρκαγιές είναι ανεξέλεγκτες πυρκαγιές που εκδηλώνονται στη φύση. Οι πυρκαγιές στα Μεσογειακά οικοσυστήματα, στα οποία ανήκει και η Κύπρος, ήταν και είναι ένα πολύ συχνό φαινόμενο, στο οποίο τα φυτά της Μεσογειακής βλάστησης έχουν αναπτύξει διάφορους μηχανισμούς. Όμως οι πυρκαγιές αυξάνονται και επιδεινώνονται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Ως αποτέλεσμα της αύξησης της περιόδου των υψηλών θερμοκρασιών και της μειωμένης βροχόπτωσης τα παρατεταμένα κύματα ξηρασίας αυξάνουν ιδιαίτερα τον κίνδυνο ξεσπάσματος τους. Οι πλείστες πυρκαγιές οφείλονται φυσικά στον ανθρώπινο παράγοντα, με διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες.

Είμαστε η γενιά που βιώνει τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής όπως η ερημοποίηση, η ρύπανση, η απώλεια της βιοποικιλότητας, η δραματική μείωση του αριθμού των δέντρων κ.α. Τα τελευταία χρόνια, οι δασικές πυρκαγιές προκαλούν ανησυχία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Το 2022 και 2023 ήταν χρονιές που ξεπέρασαν κάθε ρεκόρ, καθώς σημειώθηκε μια από τις χειρότερες περιόδους δασικών πυρκαγιών που έχουν καταγραφεί ποτέ στην ΕΕ. Μέχρι τις 22 Αυγούστου 2023, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Προστασίας της ΕΕ - rescEU είχε ενεργοποιηθεί 7 φορές για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών μεταξύ αυτών στην

- Ελλάδα στις 8 Ιουλίου και στις 20 Αυγούστου
- Ιταλία στις 25 Ιουλίου
- Κύπρος στις 6 Αυγούστου

Σύμφωνα με στοιχεία της rescEU το 2023 την περίοδο δασικών πυρκαγιών, πολλές ευρωπαϊκές χώρες διάθεσαν στόλο και βοήθησαν άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Πρόκειται για διπλάσιους πόρους συγκριτικά με τον αντίστοιχο στόλο του rescEU το 2022.

Ερωτηματολόγιο – Η φωτιά μας αφορά όλους...

Με την δημιουργία ενός ερωτηματολογίου, απευθυνθήκαμε στους μαθητές/ μαθήτριες/ καθηγητές/ καθηγήτριες του σχολείου μας ώστε να διερευνήσουμε τις γνώσεις τους για το θέμα των πυρκαγιών, την ετοιμότητα και ενεργότητα τους ως πολίτες του τόπου, την ευαισθητοποίησή τους στο θέμα αυτό.

Σύμφωνα και με τα αποτελέσματα, από 128 άτομα, 91.5% των ατόμων πιστεύει ότι οι πυρκαγιές είναι ένα μεγάλο πρόβλημα και επηρεάζουν σημαντικά τη ζωή μας. Το 52.7% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η διατήρηση των δέντρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο φυσικό τους οικοσύστημα. Επιπρόσθετα 64.8% των ανταποκρινομένων αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο του ενεργού πολίτη στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Το 77.3% των ατόμων πιστεύει ότι δεν υπάρχει αρκετή ενημέρωση στα σχολεία σχετικά με τις πυρκαγιές, τις επιπτώσεις τους και τη σωστή διαχείριση μετά από αυτές. Τέλος, το 55.8% εκδήλωσε ενδιαφέρον για συμμετοχή σε εθελοντική ομάδα αναδάσωσης/ δεντροφύτευσης στην επαρχία μας.

Ιστορικό πυρκαγιών τα τελευταία χρόνια στην επαρχία μας, την Λεμεσό

Η επαρχία Λεμεσού δοκιμάστηκε έντονα από δύο πολύ μεγάλες πυρκαγιές. Στις 3 Ιουλίου 2021 ξέσπασε πυρκαγιά στο χωριό Αρακαπάς και εξαπλώθηκε σε 8 γειτονικά χωριά. Μεταξύ αυτών Επταγώνια, Ακαπνού, Ορά, Μελίνη, Συκόπετρα αναγκάζοντας τους κατοίκους να τα εκκενώσουν. Η πυρκαγιά άφησε πίσω της ολική καταστροφή περιουσιών, μεγάλο αριθμό θανάτων σε ζώα, μείωση του αριθμού των δέντρων και στοίχισε τη ζωή σε τέσσερις συνανθρώπους μας. Η καμένη γη υπολογίστηκε γύρω στα 55 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Στις 6 Αυγούστου 2023 εκδηλώθηκε πυρκαγιά στην περιοχή της Άλασσας, η οποία κατευθύνθηκε στις κοινότητες Σπιτάλι, Μαθικολώνη, Αψιού, Γεράσα και Απεσιά. Εκκενώθηκαν κοινότητες και ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός rescEU . Κάηκαν σπίτια, καταστράφηκαν περιουσίες και κινδύνευσαν πολλοί κάτοικοι των περιοχών αυτών. Χάθηκε μία έκταση περίπου 8 – 8,5 χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων καλυμμένη από μακκία βλάστηση, φυσική θαμνώδη βλάστηση, αποτελούμενη από ρασιά και μικρά δέντρα όπως αγριοχαρουπιές, αγριελιές κ.ά. Επίσης καταστράφηκαν καλλιέργειες χαρουπιάς και ελιάς. Πέρα από την απώλεια της βλάστησης, υπήρξαν και επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Διάφορα είδη θανατώθηκαν, μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των δέντρων και εκτοπίστηκε η πανίδα.

Με ποιο τρόπο γίνεται μεταπυρική διαχείριση των καμένων περιοχών;

Κάθε μεγάλη πυρκαγιά αξιολογείται από τα συναρμόδια Τμήματα (π.χ Τμήμα Δασών, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων) και καταρτίζεται πλάνο αποκατάστασης, αφού ληφθούν υπόψη παράγοντες, όπως π.χ η μορφολογία, τα χαρακτηριστικά της περιοχής κ.α. Οι δράσεις στοχεύουν αρχικά στη συγκράτηση του εδάφους, την παρεμπόδιση μεταφοράς λάσπης προς τους κοντινότερους οικισμούς και τη διαχείριση των όμβριων υδάτων. Την αποκατάσταση της βλάστησης και ενίσχυση της βιοποικιλότητας με τις λιγότερες επεμβάσεις.

Ποιοι είναι οι πιο πετυχημένοι τρόποι για να επανέλθει ένα φυσικό οικοσύστημα;

Η Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, πρώην Επίτροπος Περιβάλλοντος κ. Μαρία Παναγιώτου, σε συνέντευξη στη Cyprus Times στις 13 Αυγούστου 2023 ανέφερε ότι η αποκατάσταση του περιβάλλοντος γίνεται κυρίως με φυσική αναγέννηση, που θεωρείται ο καλύτερος και πιο επιτυχημένος τρόπος για να επανέλθει ένα φυσικό οικοσύστημα. Τα φυτά στα μεσογειακά οικοσυστήματα έχουν αναπτύξει μηχανισμούς, οι οποίοι τα βοηθούν να αποικήσουν ξανά και σε σύντομο χρονικό διάστημα στις καμένες περιοχές. Οι πιο συνηθισμένοι μηχανισμοί φυσικής αναγέννησης είναι δύο. Ενεργοποίηση και ανάπτυξη νέων οφθαλμών από το υπόγειο τμήμα του φυτού, που δεν έχει επηρεαστεί από τη φωτιά, οδηγώντας στη γέννηση νέων βλαστών σε διάστημα 2- 4 μηνών. Ενεργοποίηση των σπόρων για γρήγορη βλάστηση όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν, υγρασία στο έδαφος. Με τις πρώτες βροχές εντοπίζεται βλάστηση ειδών στην περιοχή και έτσι προσελκύουν διάφορα είδη πανίδας. Η εξέλιξη αυτών των φυσικών οικοσυστημάτων θα εξαρτηθεί από το εάν θα έχουμε ξανά πυρκαγιές στην ίδια περιοχή ή βόσκηση ζώων.

Φυσικά όπου κριθεί ότι χρειάζεται, γίνονται δενδροφυτεύσεις και άλλες στοχευμένες δράσεις ενίσχυσης της βιοποικιλότητας (ποτίστρες, σπορές αγρωστωδών, τοποθέτηση φωλιών περιμετρικά κλπ.).

7/1/2024. Η φυσική αναγέννηση στη περιοχή Γεράσας 5 μήνες μετά το πέραςμα της πυρκαγιάς.

Τι μπορούμε να κάνουμε τότε; Πώς τα λόγια θα γίνουν πράξεις;

Αρχικά η πρόληψη ξεκινά μέσω της ενημέρωσης των ανθρώπων, της νεολαίας, για το τι χρειάζεται να γίνει ώστε να μειωθούν οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής που ευνοούν και τις πυρκαγιές. Δεύτερο, η ενεργοποίηση των συμπολιτών μας και η εκπαίδευση των μαθητών για το περιβάλλον. Τέλος, η ευαισθητοποίηση των παιδιών για τον εθελοντισμό, την ενεργό συμμετοχή σε δράσεις που στοχεύουν τη βελτίωση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος όπως η δενδροφύτευση της επαρχίας μας. Με την συμβολή τους ως εθελοντές μπορούν να βοηθήσουν στην αποκατάσταση της φύσης. Ο συνδυασμός των δράσεων αυτών θα περιορίσει την εξάπλωση των πυρκαγιών και θα σώσει ζωές .

Ένα φωτεινό παράδειγμα εθελοντισμού

Ένα παράδειγμα εθελοντικής προσφοράς αποτελεί η κ. Μαρία Θεοδοσιάδου. Εκπαιδευτικός στο επάγγελμα, αντιπρόεδρος της εθελοντικής οργάνωσης "Πράσινη ασπίδα", ενεργό στέλεχος του προγράμματος "You reforest Cyprus". Σε συνέντευξη που μας παραχώρησε η κ.Θεοδοσιάδου δήλωσε ότι στόχος είναι να καταστήσουμε την Κύπρο έναν επίγειο παράδεισο φυτεύοντας δέντρα ώστε να την ξαναπρασινίσουμε. Έτσι θα βοηθήσουμε να σωθεί το νησί μας και ο πλανήτης μας από την κλιματική αλλαγή που μας απειλεί όλους.

Η ιδέα για το "You reforest Cyprus" προήλθε από τον πρόεδρο της, κ. Ανδρέου. Στόχος ήταν η δημιουργία ενός φυτωρίου παραγωγής και διανομής δενδρυλίων προς δεντροφύτευση, αναδάσωση και αναζωογόνηση του περιβάλλοντος σε διάφορες περιοχές της Κύπρου. Με πολλές δραστηριότητες εμπλέκονται τα παιδιά στη διαδικασία φύτευσης του δικού τους δέντρου. Τα δεντρύλια διατίθενται δωρεάν σε σχολεία ενώ οι υπόλοιποι πολίτες μπορούν να 'υιοθετήσουν' ένα δεντράκι με 3 ευρώ το καθένα.

Η ομάδα μελετά περιοχές (π.χ καμένες) κυρίως σε χαλίτικη γη και επιλέγει αυτές που χρήζουν αναδάσωσης. Επικοινωνεί με τοπικούς φορείς και εθελοντές για δεντροφύτευση. Μετά τη δεντροφύτευση, εθελοντές αναλαμβάνουν το πότισμα και παρακολουθούν την εξέλιξη και την ανάπτυξη των φυτών την οποία καταγράφουν. Η οργάνωση 'Πράσινη ασπίδα' πραγματοποίησε περίπου 12 - 13 δεντροφυτεύσεις και συνολικά φυτεύτηκαν 43000 δεντρύλια σε όλη την Κύπρο, μέχρι σήμερα. Η επόμενη δεντροφύτευση προγραμματίστηκε στις 21 Απριλίου 2024 στη Φασούλα Λεμεσού, με στόχο την αναδάσωση περιοχής που προηγουμένως χρησιμοποιούνταν ως σκουπιδότοπος.

Το μήνυμα που θέλει να δώσει η κ. Θεοδοσιάδου είναι ότι ο καθένας από μας οφείλει να συνεισφέρει το μικρό του λιθαράκι αν θέλουμε να αλλάξει κάτι σε αυτό τον τόπο και δηλώνει ότι :

φυτεύοντας ένα δέντρο, 'φυτεύουμε' ελπίδα για το μέλλον των παιδιών μας

Αυτό το μήνυμα θέλουμε να περάσουμε σε όλους. Μπορεί ο καθένας να φυτέψει ένα δεντράκι στον κήπο, στο πάρκο της γειτονιάς, στο χωράφι ή ακόμα και στο σχολείο. Όλοι μπορούμε με τον τρόπο μας, ως ενεργοί πολίτες να συμβάλουμε στην αναζωογόνηση του περιβάλλοντος μας.

Πηγές – Βιβλιογραφία

1. Arianoutsou M. (1979): «Biological activity after fire in a phryganic ecosystem». Ph.D. Thesis, Univ. of Thessaloniki (in greek with an english summary).

2. Arianoutsou M. and Margaris N.S. (1981b): «Early stages of regeneration after fire in a phryganic ecosystem (East Mediterranean)». I. Regeneration by seed germination. Ecol. Medit., 7: 119-128.

3. Thanos C.A. and Georghiou K. (1988): «Ecophysiology of fire-stimulated seed germination in *Cistus incanus* ssp. *creticus* (L.) Heywood and *Cistus salvifolius* L.», Plant, Cell and Environ., 11: 841-849.

<https://gr.euronews.com/2023/08/07/kypros-se-yfesh-h-pyrkagia-sthn-oreinh-lemeso>

[https://www.moa.gov.cy/moa/da/ead/ead.nsf/1818A2184DDEE296C22582E2002716B6/\\$file/SWOT-FINAL%2015.20.pdf](https://www.moa.gov.cy/moa/da/ead/ead.nsf/1818A2184DDEE296C22582E2002716B6/$file/SWOT-FINAL%2015.20.pdf)

<https://www.kathimerini.com.cy/gr/oikonomiki/oikonomia/eurostat-triti-se-analogia-pyrosbestwn-stin-ee-i-kypros>

<https://cyprustimes.com/politiki/epitropos-perivallontos-sti-ct-fysiki-anagennisi-kai-stochevmenes-dendrofytefseis-stis-kamenes-perioches/>

<https://offsite.com.cy/eidiseis>

<file:///E:/FOTIA%20KAI%20ZOI.pdf>

ερωτηματολόγιο : <https://forms.gle/ns1EuQu8H6xjjHeY>